

ELS SAAC's I LA SINDROME DE DOWN

Servei UVAI

Rita Coll (coordinadora)

Tècnics UVAI's:

Mª Mar Blanch

Susana Darder

Noelia Rodríguez

INCORPORACIÓ DELS SAAC's A L'ATENCIÓ EDUCATIVA DE L'ALUMNE

Les SAAC's són una alternativa de comunicació al llenguatge parlat i el seu objectiu fonamental és augmentar i/o compensar les dificultats de comunicació. Aquest tipus de sistemes comunicatius **NO** substitueixen el llenguatge oral, més bé el fomenten i serveixen de suport per iniciar-se en l'expressió verbal. Cal rompre amb el mite de que si s'introdueixen les SAAC's no es desenvoluparà el llenguatge oral. Les persones necessitem la comunicació i el llenguatge per relacionar-nos amb els altres, per expressar sentiments, per aprendre, per manifestar dolències, per participar en la societat, entre altres. Sentiments de frustració i angoixa poden sorgir degut a les mancances de comunicació, ja que l'alumne/a no pot expressar les seves necessitats. És en aquestes situacions quan ens plantejem fer ús de les SAAC's.

És important comentar que el servei UVAI a l'hora de treballar amb les SAAC's no és purista, ja que utilitza distints sistemes de comunicació d'acord amb les necessitats de l'alumne/a. Els sistemes comunicatius que més utilitzem en el nostre dia a dia dins les escoles són el bimodal, els pictogrames i els signes i/o gestos naturals. A continuació us deixem una sèrie de pautes per aplicar els sistemes comunicatius dins l'aula:

Pautes d'actuació en la interacció amb les persones amb la síndrome de Down:

- Prestar atenció a l'alumnat i no a la seva discapacitat
- Parlar a la persona directament als ulls, i si és el cas posar-nos a la seva altura especialment si són infants
- No infantilitzar a l'alumnat
- Parlar-lis en un to normal, poc a poc i de forma clara
- Les instruccions han de ser clares i concises
- Cal vocalitzar i no posar-nos res davant la boca que pugui interferir el missatge
- Si no ens entén, li repetirem el missatge amb una frase més senzilla i amb paraules de significat similar
- Ajudarem a la comunicació amb gestos naturals que li serveixin de suport sense sobreactuar

(*) Si preciseu material el servei UVAI el proporcionarà

- Col·locar a l'alumnat en les primeres files per evitar confusions visuals i/o auditives per tal de rebre el missatge amb la major claredat possible
- Respectar el seu temps d'actuació i escoltar-los sense preses fins el final, encara que sapiguem el que dirà
- Evitar completar les seves frases
- En el cas en que no s'hagi entès el missatge del nin/a, li farem repetir el missatge sense fer-li sentir malament
- Tenir en compte els seus comentaris i propostes, sense devaluar-les i fer-los partícips del procés d'ensenyança-aprenentatge.
- No fer un ús excessiu del llenguatge abstracte i tecnicismes, millor un llenguatge senzill i quotidià
- Verbalitzar els successos que s'aconteixeran per incrementar la seva capacitat d'adaptació
- És important ignorar comportaments que poden parèixer estranys (tics, gestos inusuals, vocalitzacions imprecises, entre altres)
- Aprofitarem les seves vivències per fomentar la comunicació
- És convenient acompanyar el llenguatge oral amb altres suports més visuals com pictos o gestos

Pautes d'actuació amb gestos naturals:

- **Gestos naturals:**
 - S'han d'aprofitar les rutines de la vida diària i les activitats que es donen en el dia a dia dins l'aula per fomentar gestos naturals que ajudaran en la interacció social i l'atenció conjunta.
 - Cal començar amb gestos naturals de contacte, mitjançant el modelat (p.e. tocar un objecte amb la mà i posteriorment amb el dit índex per fer una petició, com podria ser el berenar) per passar a gestos distals (p.e. mostrar el palmell de la mà per demanar, com dona'm).

- **Gestos manuals per reforçar la lectoescriptura:**
 - Amb gestos manuals donam un suport a l'aprenentatge del so de la lletra. (p.e. per treballar el so de la /R/ fem el gest d'una moto acompanyat del so "rrrrrr") (*)
 - És important no confondre aquest sistema amb la dactilologia, la qual és una part del llenguatge de signes

Pautes d'actuació amb el sistema de comunicació bimodal:

- És important concretar a la reunió inicial la forma com s'aplicarà el sistema comunicatiu, qui l'aplicarà i el transmetrà a la resta de l'equip docent (*)
- Cal fomentar la participació de la resta dels companys i professorat en l'aprenentatge del bimodal. Aquest es pot dur a terme en petit grup fora de l'aula per tal de servir de model a la resta de companys, o bé portar a terme sessions dins l'aula en gran grup per mostrar els gestos apresos a la resta. Es tracta d'instaurar aquest sistema de comunicació dins l'aula per fomentar les relacions entre la persona amb síndrome de Down i la resta de companys i equip docent.
- És important que el llenguatge verbal s'acompanyi dels gestos del bimodal. No es pretén substituir un per l'altre. El que es pretén és reforçar la parla.
- L'aplicació del distint vocabulari bimodal es farà de manera pautada i progressiva
- És important començar amb l'aprenentatge de necessitats bàsiques com saludar, expressar allà on li fa mal, ganes d'anar al bany (pipi i caca), menjar, beure, etc; per tal d'anar ampliant amb un vocabulari més específic, com adjectius, noms, verbs, etc.
- És convenient que el vocabulari bimodal introduït es plasmi de forma gràfica i visual, cal que es pengi a la paret de l'aula com una forma de recordatori tant per l'alumne amb síndrome de Down, pels seus companys de classe com per als mestres.

(*) Si preciseu material el servei UVAI el proporcionarà

- Els plafons visuals han d'acompanyar a l'alumne/a en el canvis de classe, curs i/o cicle.
- Cal no demanar la perfecció a l'hora de l'execució del gest i/o signe, poc a poc l'alumne anirà perfeccionant la tècnica
- Convé potenciar l'ús del bimodal en les distintes sessions de l'alumne/a per tal que aquest i la resta de companys l'interioritzin i el generalitzin.
- Una vegada que l'alumnat hagi adquirit l'oralitat del signe, aquest es retirarà.

Pautes d'actuació amb els pictogrames:

- Els pictogrames han de representar de forma esquemàtica un objecte, figura, acció o persona. (*)
- Es recomana l'ús dels pictogrames pel seu sentit genèric ja que permet extrapolar els aprenentatges. Les imatges que s'utilitzen en els pictogrames són genèriques i per tant no personalitzen l'objecte, situació, persona, etc. a diferència de les fotografies personals. Per exemple si fem ús del pictograma d'una motxilla, aquesta es referirà a totes les motxilles existents; en canvi si fem ús d'una fotografia de la motxilla de l'alumnat, només ens referirem a la motxilla assenyalada.
- És important tenir en compte el nivell maduratiu de l'alumnat amb síndrome de Down, per tal de conèixer en quina fase de reconeixement es troba, amb l'objectiu de saber si és adequat la introducció dels pictogrames. Tot alumne passa en un primer moment per l'associació d'objectes reals, a continuació per la relació objecte real-imatge/fotografia i finalment per l'associació de la imatge/fotografia-pictograma. Cal que l'alumnat amb la síndrome de Down sigui conscient de que l'objecte real es pot plasmar en dues dimensions.
- Començarem amb l' utilització dels pictogrames de forma aïllada per treballar de forma específica cert vocabulari com necessitats bàsiques. Quan l'alumne/a hagi interioritzat un ampli ventall de vocabulari, començarem a treballar amb diversos pictogrames alhora per treballar l'estructuració de la frase.

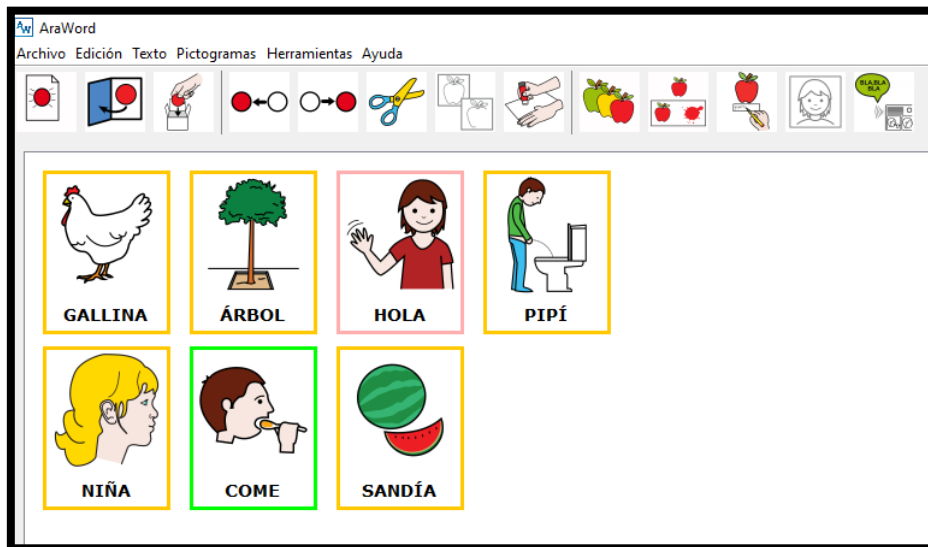
(*) Si preciseu material el servei UVAI el proporcionarà

- Els pictogrames es poden presentar en format targeta per treballar la comunicació en sí i també en format paper en les activitats diàries de l'escola per treballar a nivell curricular (p.e. fitxes)
- Els pictogrames han de ser perceptibles i senzills. Es recomana que siguin en color i atractius
- La grandària dels pictogrames ha de ser considerable i d'acord amb les necessitats visuals de l'alumnat. Normalment es començarà amb unes dimensions grans perquè els detalls diferenciadors dels símbols siguin captats amb major facilitat per poder passar després als símbols més petits i manejables.
- L'alumne/a ha de tenir un desig de comunicar-se, convé que hi hagi una intenció comunicativa per part d'aquets per tal de facilitar l'ús del sistema comunicatiu pictogràfic
- És important que l'alumne amb la síndrome de Down tingui un nivell maduratiu suficient per tal de mantenir un mínim d'atenció i de contacte visual amb el pictograma per posteriorment fer-ne la seva comprensió.
- Els pictogrames han de ser accessibles per l'alumnat i s'han de col·locar tant a la paret com a la taula depenent del que es vulgui treballar
- L'alumne ha de tenir la possibilitat d'indicar el pictograma escollit per fer la petició, i sempre que sigui possible reforçar-ho amb gestos naturals i/o Bimodal

Recomanen l'ús de l'AraWord com a processador de pictogrames i la pàgina web ARASSAC.

Processador AraWord

L' AraWord és una aplicació informàtica de lliure distribució que consisteix en un processador de textos que permet l'escriptura simultània de textos i pictogrames..

Pàgina web ARASAAC: <http://www.arasaac.org/index.php>

El portal ARASAAC ofereix recursos gràfics i materials per facilitar la comunicació d'aquelles persones amb algun tipus de dificultat en aquesta àrea.

(*)Si preciseu material el servei UVAI el proporcionarà